

NOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Optimalisatieprogramma 2018-2022: Ontwerp-Investeringsprogramma voor de optimalisatie van de bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur binnen het Vlaamse Gewest

1. Situering

De bovengemeentelijke of gewestelijke opdracht in de waterzuivering omvat het opnemen van het door de gemeenten ingezamelde afvalwater en het transport hiervan naar een zuiveringsinstallatie, waar het overeenkomstig de opgelegde normen wordt gezuiverd. Ook de instandhouding en de optimalisatie van het bovengemeentelijke collectorennetwerk behoren tot het takenpakket van Aquafin.

De kaderrichtlijn Water, omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid, is sinds het Optimalisatieprogramma (OP) 2006 het kader voor de verdere uitbouw en optimalisatie van de zuiveringsinfrastructuur. Met de bovengemeentelijke investeringsprogramma's (IP's) wordt bijgevolg niet alleen in de verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur geïnvesteerd, maar wordt ook aandacht besteed aan de problematiek van de verdunning van het afvalwater. Vooraleer het Vlaamse Gewest projecten uitvoeringsklaar verklaart, stelt het daarom als uitdrukkelijke vereiste dat het aan te leveren afvalwater voldoende geconcentreerd moet zijn.

Bij de opmaak van het als bijlage 1 toegevoegd ontwerp-OP 2018-2022 is vooral aandacht gegeven aan de projecten van het programmajaar 2018. Alleen deze projecten worden immers na goedkeuring van het meerjarenprogramma door de Vlaamse Regering ter uitvoering aan Aquafin opgedragen. Alle voor het programma-jaar 2018 voorgestelde bovengemeentelijke projecten hebben een gegarandeerd en hoog ecologisch en economisch rendement. In het centraal gebied, zoals afgebakend in de zoneringsplannen, komen vooral pure optimalisatieprojecten in aanmerking voor opname op het programmajaar 2018. Het gaat om de sanering van overstorten, afkoppelingsprojecten en de renovatie en uitbreiding van bestaande zuiveringsinstallaties. In het buitengebied ligt de nadruk eerder op het saneren van vuilvracht waarbij prioriteit wordt gegeven aan die projecten waar ook de betrokken gemeenten bereid zijn gelijktijdig mee te investeren in de sanering van het betrokken gebied. Dit gebeurt telkens volgens het principe van de optimale afkoppeling.

Voor een beperkt aantal prioritaire projecten bestond bij de opmaak van het ontwerp-OP 2018-2022 nog onduidelijkheid over de juiste wijze waarop de aangehaalde problematiek moet aangepakt worden. Voor deze projecten kan daarom moeilijk een realistische raming opgemaakt worden. Daarom worden deze projecten als studie op het OP 2018 opgenomen, zodat de problematiek in detail kan worden onderzocht en een saneringswijze kan worden uitgewerkt. Van zodra hieromtrent consensus is, kan het betrokken project na herprioritering opnieuw opgenomen worden op een volgend IP met het oog op uitvoering.

Ook bij dit ontwerp-OP 2018-2022 wordt de remediëring verdergezet om een overschrijding van de opgedragen investeringsbudgetten te vermijden. Op 2 april 2010 besliste de Vlaamse Regering om de jaarlijkse extra injectie van 50 miljoen euro voor te behouden voor de afbouw van het budgettekort van de IP's tot en met het OP 2009, en nam ze tevens diverse bijkomende maatregelen om het nog steeds stijgende tekort ook in de toekomst onder controle te kunnen houden.

Deze bijkomende remediëringsmaatregelen situeren zich op vier niveaus en worden in het OP2018 in detail toegelicht:

- de opmaak van het IP (niveau 1);
- de opmaak en de goedkeuring van het technisch plan (TP) (niveau 2);
- de jaarlijkse investeringsvergoeding aan Aquafin (niveau 3);
- een onderzoek naar bijkomende mogelijkheden inzake de remediëring van het vastgesteld begrotingstekort in functie van de herziening van de beheersovereenkomst tussen het Vlaamse Gewest en Aquafin (niveau 4).

2. Het ontwerp-OP 2018-2022

De Vlaamse Milieumaatschappij heeft het ontwerp-OP 2018-2022 opgemaakt binnen volgende budgettaire grenzen:

- 100 miljoen euro Regulier Budget;
- 130 miljoen euro Budget Lokaal Pact.

De methodologie om de projecten te selecteren is beschreven in deel 3.2 – 3.4 van het ontwerp-OP 2018-2022.

Op basis van de diverse besprekingen per bekken (zie deel 3.5 van het ontwerp-OP 2018-2022) en rekening houdend met het beschikbare budget werd het ontwerp-OP 2018-2022 samengesteld.

Bij de invulling van het programmajaar 2018 werd maximaal rekening gehouden met de afstemming op de bestaande en geplande uitbouw van het gemeentelijke rioleringsnet. Dit heeft tot gevolg dat heel wat bovengemeentelijke projecten waarvoor het rendement in belangrijke mate afhankelijk is van de geplande uitbouw van het gemeentelijke rioleringsstelsel, pas voor de programmajaren 2019 en later konden voorgesteld worden. Voor vele van deze projecten werden concrete acties gedefinieerd met het oog op de opmaak van het volgend OP.

Vervolgens werd bij de invulling rekening gehouden met de nog te verwachten kostprijsstijgingen (zie deel 2.5.2 van het ontwerp-OP 2018-2022).

Uiteindelijk leidde dit tot een ontwerp-OP 2018 met 5 projecten die reeds eerder ter uitvoering werden opgedragen en die in het kader van hoger vermelde remediëringsmaatregelen werden doorgeschoven naar het OP 2018, 4 studieprojecten en 142 nieuwe projecten voor een geraamde investering van 192.723.821,67 euro (op basis van de klassieke ramingsmethodiek). Tabel 1 geeft een overzicht van de concrete invulling van de verschillende programmajaren van het ontwerp-OP 2018-2022. De opsplitsingen per bekken en per categorie zijn opgenomen in het ontwerp-OP 2018-2022.

Tabel 1: ontwerp-OP 2018-2022

Programmajaar	Aantal projecten	Totale kostprijs (in euro)
2018	151	192.723.821,67
2019 ¹	107	168.889.041,02
2020-2022 ²	262	313.307.727,96
Totaal	535	674.920.590,65

¹ De projecten opgenomen op de indicatieve programmajaren 2019 respectievelijk 2020-2022 zullen bij de opmaak van het volgend OP opnieuw geëvalueerd worden.

² Voor de projecten geklasseerd binnen de periode 2020-2022 was het omwille van de afhankelijkheid van investeringen van andere instanties niet mogelijk en/of voorbarig om hier reeds een exact programmajaar aan toe te kennen.

45 projecten worden geheel of gedeeltelijk ondergebracht binnen het Reguliere Budget dat op basis van de klassieke ramingsmethodiek voor 76.371.203 euro werd ingevuld. De geschatte opleveringskost van deze projecten bedraagt 80.122.175 euro (excl. inrekening inflatie) en 99.849.333 euro (incl. inrekening inflatie).

105 projecten worden geheel of gedeeltelijk ondergebracht in het Budget Lokaal Pact. Van deze projecten is er één (deels regulier, deels lokaal pact) dat reeds eerder werd opgedragen (OP 2011) en in het kader van de aanpak van de budgetproblematiek wordt doorgeschoven naar OP 2018.

31 projecten behoren tot de groep van de zogenaamde “gecombineerde dossiers met nv Aquafin”. Dit zijn gemeentelijke projecten die in combinatie met een gewestelijk Aquafin-project het meest effectief kunnen uitgevoerd worden. Gelet op de krachtlijnen vastgelegd in het kader van de overname van gemeentelijke rioleringsinspanningen, kunnen deze projecten, goed voor een totale investering van ruim 16,7 miljoen euro, door het Vlaamse Gewest ten laste genomen worden. Na goedkeuring door de Vlaamse Regering worden deze projecten automatisch toegevoegd aan de reeds opgedragen bovengemeentelijke Aquafin-projecten waarmee ze gecombineerd worden uitgevoerd.

Daarnaast zijn er nog 73 projecten die geheel of gedeeltelijk behoren tot de andere categorieën van projecten (waarvan drie tot meerdere categorieën) die in het kader van het Lokaal Pact met de gemeenten door het Vlaamse Gewest kunnen ten laste genomen worden. Op basis van de klassieke ramingsmethodiek wordt de globale lokaal pact-kostprijs van deze projecten geraamd op 116.352.618 euro, terwijl de opleveringskost wordt ingeschat op 108.391.125 euro (excl. Inrekening inflatie) en 129.368.756 euro (incl. inrekening inflatie).

Een globaal overzicht van de invulling van het Budget Lokaal Pact is weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Globaal overzicht van de invulling van het Budget Lokaal Pact voor het OP 2018

Categorie	Aantal projecten	Geraamd investeringsbedrag
In het kader van de budgetproblematiek doorgeschoven projecten	1	539.859,00 euro
Nieuwe projecten		
- tenlastename van gemeentelijke rioleringsinspanningen door het verschuiven van het overnamepunt	1	737.000,00 euro
- tenlastename door een gefaseerde overname van gemeentelijke leidingen gelegen in het bovengemeentelijk collectorennetwerk	11	10.363.033,43 euro
- tenlastename van de aanleg van de gemeentelijke infrastructuur bij de aanleg in het tracé van collectoren, prioritaire rioleringen en lokaal pact dossiers	31	16.766.928,43 euro
- tenlastename van gemeentelijke investeringsprojecten in het kader van de optimalisatie van de DWA- en RWA-aanpak met een belangrijke impact op de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur	12	9.187.459,27 euro
- tenlastename van investeringsprojecten in het kader van de (her)aanleg van gewestwegen	13	11.731.086,96 euro
- tenlastename van investeringsprojecten in het kader van de realisatie van de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water, Natura 2000 en de Zwemwaterrichtlijn	39	67.027.251,29 euro
		116.352.618,38 euro

Een realistische uitvoeringstermijn voor de projecten van het programma 2018 zal worden uitgewerkt en opgenomen in het TP dat Aquafin opmaakt zodra het goedgekeurd OP ter uitvoering is opgedragen. Voor elk van de 31 nieuwe “gecombineerde dossiers” betreft het een aanpassing van het (goedgekeurd) TP van het Aquafin-project waaraan het betrokken project zal worden toegevoegd.

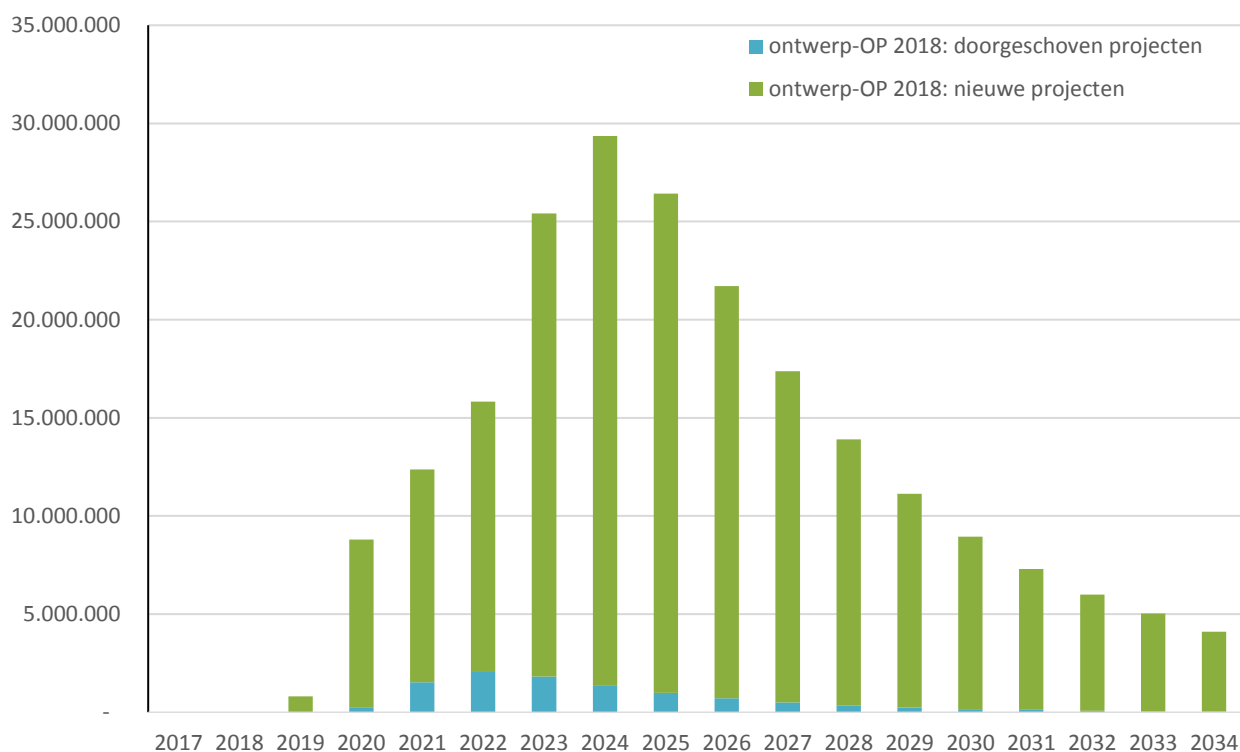
Ook voor het volgend OP is het aangewezen dat de Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid, door de Vlaamse Regering gemachtigd wordt om bij de goedkeuring van de volgende subsidiëringsprogramma's reeds (bij wijze van voorafname) “gecombineerde dossiers” door te schuiven naar het volgend OP.

Indien op korte termijn nog andere projecten in het algemeen belang dringend ter uitvoering moeten opgedragen worden, kan dit steeds via de procedure voorzien in artikel 51.1 van de overeenkomst tussen het Vlaamse Gewest en Aquafin.

Inschatting van jaarlijkse opleveringsvolumes ingevolge het voorstel van OP 2017

In het begrotingsakkoord van 19 oktober 2012 bij het OP 2014-2018 werd als voorwaarde gesteld dat bij het voorleggen van het OP 2015-2019 de link tussen het OP en het verwachte opleveringsvolume moest worden weergegeven. In dit kader werd door Aquafin een (statistische) methodiek (“Opleveringsvoorspeller”) ontwikkeld, die op basis van een tijds- en kostprijsanalyse een prognose maakt van de toekomstig te verwachten jaarlijkse opleveringsvolumes. Delen 2.6 en 3.8 van het ontwerp-OP 2018-2022 bevat hierover meer gedetailleerde informatie.

Voorliggend ontwerp van OP 2018 resulteert volgens de “Opleveringsvoorspeller” in een opleveringsvolumepeik in de periode 2023-2025. Deze opleveringsvolumes komen vanzelfsprekend bovenop de opleveringsvolumes van de reeds vroeger ter uitvoering opgedragen projecten. Een nieuwe inschatting hiervan zal na goedkeuring van het OP 2018-2022 door Aquafin uitgevoerd worden, waarna het resultaat ter kennisgeving aan het Vlaamse Gewest zal worden bezorgd.

Waterparagraaf

Het decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003 en het watertoetsbesluit van 20 juli 2006 bepalen dat voorliggend IP onderworpen moet worden aan de watertoets.

Voor elk van de projecten opgenomen op het programmajaar 2018, die na goedkeuring van het ontwerp-OP 2018-2022 ter uitvoering zullen worden opgedragen, werd nagegaan of ze passen binnen de algemene uitgangspunten van het integraal waterbeleid en werd, rekening houdend met de detailleringsgraad van de reeds beschikbare gegevens, nagegaan welke effecten op het watersysteem te verwachten zijn door de realisatie van betrokken projecten. Op de opdrachtfiles, die na de goedkeuring van het ontwerp-OP 2018-2022 aan Aquafin worden bezorgd, zal de concrete invulling van de watertoets voor de projecten van het programmajaar 2018 weergegeven worden.

Bij de opmaak van het TP en in elke volgende fase moeten deze en eventuele andere effecten gedetailleerd onderzocht worden, alsook de noodzakelijke maatregelen om deze effecten te voorkomen, te beperken of, indien dit niet mogelijk zou zijn, deze te herstellen of te compenseren. Voor projecten die MER-plichtig zijn, vormt dit onderzoek in belangrijke mate het voorwerp van de uit te voeren MER-studie.

3. Budgettaire weerslag

Het ontwerp-OP 2018-2022 vertegenwoordigt een op te dragen investeringsbedrag aan Aquafin van 280.000.000 euro waarvan 150.000.000 euro Regulier Budget en 130.000.000 euro Budget Lokaal Pact.

Zowel voor het met concrete projecten in te vullen Reguliere Budget als voor het Budget Lokaal Pact werd bij de invulling een inschatting gemaakt van de uiteindelijke opleveringskost, en dit zowel exclusief als inclusief een inschatting van de toekomstige inflatie. De op te dragen projecten kunnen binnen het vermelde investeringsbudget gerealiseerd worden.

De reeds bestaande overschrijding van de opgedragen budgetten zal in de toekomst geleidelijk opgevangen worden.

Er is geen budgettaire weerslag van de opgedragen projecten voor de begroting van 2017. De uitvoeringstermijn wordt vastgelegd bij de goedkeuring van de technische plannen. Pas wanneer de opgedragen projecten opgeleverd worden, is er een budgettaire impact. Door de reorganisatie van de watersector en de daaraan gekoppelde BTW-verlaging zijn er bovendien belangrijke besparingen gerealiseerd. Globaal worden de randvoorwaarden van het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting van 26 november 2004 strikt gerespecteerd.

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën van 24 februari 2017 gaat als bijlage 2.

De aanvraag van 2 maart 2017 van het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting gaat als bijlage 3.

4. Weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap.

5. Weerslag op de lokale besturen

De goedkeuring van het ontwerp-OP 2018-2022 legt geen directe verplichting aan de gemeenten op. Een aantal projecten is evenwel afhankelijk van een gemeentelijk engagement dat hetzij het ecologisch, hetzij het economisch rendement ten goede moet komen. Het is vanzelfsprekend dat de gemeente de nodige middelen moet voorzien om dit aandeel of dit engagement in te vullen. Met het oog op de realisatie hiervan kan de gemeente echter ook subsidies aanvragen bij het Vlaamse Gewest. Wanneer het gemeentelijk aandeel of engagement niet ingevuld wordt, wordt het betreffende project *on hold* geplaatst en voorlopig niet uitgevoerd.

6. Kwaliteit van de regelgeving

Het voorstel van beslissing houdt geen regelgeving in.

7. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist:

1. het investeringsbudget voor de uitbouw van de bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur voor het programmajaar 2018 vast te stellen op 230.000.000 euro, waarvan 130.000.000 euro in het kader van het lokaal pact met de gemeenten;
2. haar goedkeuring te hechten aan:
 - a. het Optimalisatieprogramma 2018-2022: Ontwerp van investeringsprogramma voor de optimalisatie van de bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur binnen het Vlaamse Gewest;
 - b. het voorstel om 50.000.000 euro ter beschikking te stellen voor de overloop van het investerings- en renovatieprogramma van de programmajaren tot en met 2009;
3. de Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid:
 - a. te gelasten het Optimalisatieprogramma 2018 ter uitvoering op te dragen aan de nv Aquafin;
 - b. te belasten met de opvolging van de uitvoering van dit programma;
 - c. te machtigen:
 - i. bij de eerstvolgende subsidiëringsprogramma's (in voorafname) de technisch afscheidbare dienstrioleringen principieel op te nemen op het Optimalisatieprogramma 2019;
 - ii. reeds eerder opgedragen projecten bij wijze van voorafname door te schuiven naar het Optimalisatieprogramma 2019.

Joke Schauvliege
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw